

One of the key issues of Public Administration should be considered the choice of the object of influence – the choice of which territory the socio-economic system is most sensitive to managerial influences – on the territory of one or more municipalities, or development programs should be considered in the interaction of several regions. It is also necessary to find answers to the questions of what is meant by development, how development differs from change, and how to choose the most optimal approaches and tools to ensure socio-economic development.

Almost all researchers note that the study of territorial problems and practical situations is an extremely complex subject of science. At the same time, the territorial part of Public Administration is recognized as the most poorly developed and requires constant improvement. A well-developed methodology for applying development approaches and tools is needed, which ensures not only and not so much the achievement of individual goals and results, but also allows the territory to enter the trajectory of sustainable development. The implementation of such an approach cannot but be a multi-factor activity that takes into account both economic, social, educational, and personnel aspects.

Keywords: state regulation, socio-economic systems, socio-economic development, regulating functions of the state, methods of state regulation.

References

1. Voitovych, R.V. (2007). Vplyv hlobalizatsii na systemu derzhavnogo upravlinnia (teoretyko-metodolohichniy analiz) [Influence of globalization on the system of public administration (theoretical and methodological analysis)]: Kyiv: Vyd-vo NADU [in Ukrainian].
2. Derzhavna sluzhba [Public service] (2012). Yu.V. Kovbasiuk, O.Yu. Obolenskyi, S.M. Serohin (Eds.); T. 1. Kyiv; Odesa: Vyd-vo NADU [in Ukrainian].
3. Derzhavne upravlinnia rehionalnym rozvytkom Ukrainy [State management of regional development of Ukrainean] (2010). V.Ie. Voronin, Ya.A. Zhalil. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
4. Lukianenko, D.H., Poruchnyk, A.M., Stoliarchuk, Ya.M. (2010). Antytsyklichne rehuliuвання rynkovoї ekonomiky: hlobalizatsiina perspektyva [Anticyclical regulation of the market economy: a globalization perspective]. D.H. Lukianenko, A.M. Poruchnyk (Eds.). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
5. Platon. Dialogi [Dialogues]. (2017). Moskva: OOO "Izdatelstvo AST" [in Russian].
6. Rokocha, V.V., Odiahailo, B.M., Terekhov, B.I. (2017). Hlobalna ekonomika: paradyhmy ta paradoksy rozvytku [Global economy: paradigms and paradoxes of development]. V.V. Rokocha (Ed.). Kyiv: VNZ "Universytet ekonomiky ta prava "KROK" [in Ukrainian].
7. Upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom krainy, rehionu, pidpriemstva v umovakh kryzy (finansova, aharna haluzi ta nevyrobnycha sfera) [Management of socio-economic development of the country, region, enterprise in a crisis (financial, agricultural and non-industrial sector)] (2019). L.M. Savchuk (Eds.). Dnipro: Vydavets Bila K.O. [in Ukrainian].
8. Goldstone, J. (2001). Towards a Fourth Generation of Revolutionary Theory. *Annual Review of Political Science*, 4, 139–187.
9. Johnson, Ch. (1986). Revolutionary change. London: University of London Press.

Надійшла до редколегії 19.11.2020 р.

Гришина Наталія Михайлівна,
к. держ. упр., доц.,
доцент кафедри української мови,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків
ORCID 0000-0002-3125-6741;

Бігарі Марина Іванівна,
аспірантка кафедри української мови,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків
ORCID 0000-0001-8559-5112

УДК 351:316.42

doi: 10.34213/tp.20.04.03

МОВНИЙ АСПЕКТ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ Й НАСЛІДКИ

Статтю присвячено дослідженню мовного аспекту глобалізації, узагальненню основних підходів до провадження мовної політики в країнах ЄС, спрямованої на захист і розвиток державної мови та протидію експансії мов міжнародного спілкування.

Ключові слова: глобалізація, національна мова, державна мовна політика, мовний аспект глобалізації, експансія, мова міжнародного спілкування.

Постановка проблеми. Нашу добу прийнято називати епохою глобалізації. Визнаючи цей процес як тісну взаємодію, зближення всередині людської спільноти, перетворення її на один всесвітній організм, учені здебільшого звертають увагу на економічний фактор. Однак глобалізація зачіпає не лише економіку, вона стосується всіх сфер життєдіяльності людини, включаючи мову, освіту, культуру, релігійні уподобання, побут та ін. Науковці одноголосні в тому, що не лише перспективи, а й наслідки глобалізації ще недостатньо вивчено. Серед багатьох актуальних для дослідження проблем у цьому контексті – проблема “глобалізація і національні мови”. Мовний аспект глобалізації як феномен, його переваги, недоліки та загрози, а також проблеми експансії мов міжнародного спілкування – неповний перелік питань, які актуалізувались останнім часом у широких колах науковців, фахівців різних галузей гуманітарного знання та представників громадськості багатьох країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням захисту національних мов та протидії впливу мов міжнародного спілкування присвячені наукові доробки таких відомих науковців, як Б. Ажнюк, В. Алпатов, В. Єлістратов, Є. Кондрашкіна, Д. Кристал, Т. Ковальова, Ю. Куц, І. Лопушинський, Т. Марусик, П. Редін, О. Сергєєва, С. Сінґх та інших учених.

Метою статті є дослідження мовного аспекту глобалізації, узагальнення світових практик захисту національних мов та протидії експансії мов міжнародного спілкування з метою запровадження їх під час реалізації мовної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Слід визнати, що людство завжди мріяло про взаєморозуміння без перешкод, про мову, якою люди могли б спілкуватися, долаючи мовні бар'єри. Отже, прагнучи до економічного єднання світу, глобалізація спровокувала й тенденцію до мовного єднання. Це доводять численні спроби створення штучних мов, проте всі вони закінчувалися

© Гришина Н. М., Бігарі М. І., 2020

невдачею і про них швидко забували (чи не єдиним винятком можна вважати мову есперанто). З цією ж метою після Другої світової війни і створення ООН різноманітність мов, що заважало обміну інформацією, було зведено до шістьох, які й стали робочими мовами цієї організації. Це – англійська, російська, арабська, іспанська, французька та китайська. Разом з тим, в останні кілька десятиріч років стає очевидним, що першою з шести мов є англійська, швидке поширення якої тісно пов'язане зі світовими глобальними процесами, що охопили буквально всі сторони життя. Чому саме англійська мова завоювала такі позиції, хоча, за даними ЮНЕСКО, за кількістю носіїв вона поступається китайській? Очевидно, що чисельність населення, що розмовляє конкретною мовою, хоч і є важливим, але не визначальним фактором. Також не є визначальними літературні традиції, унормованість, розвиненість функціональних стилів мови та ін. На думку дослідників, головна причина, через яку мова набуває статусу мови міжнародного спілкування, – це політична, економічна і особливо військова могутність народів, які розмовляють цією мовою. Роль англійської мови особливо зросла після розпаду СРСР і краху світової системи соціалізму, коли біполярний світ перетворився, по суті, на однополярний, і США стали найсильнішою і провідною державою [4].

Зараз найбільші побоювання у лінгвістів і світової спільноти звісно виликає тотальне поширення англійської мови. Індійський дослідник С. Сінгх зазначає, що в сучасному світі англійська мова поширюється як глобальний продукт, а ELT (English Language Teaching) стало окремою індустрією. На надзвичайну стрімкість вказує й англійський лінгвіст Д. Кристал, який відзначає, що у 50-ті рр. минулого сторіччя питання про міжнародний статус англійської мови могло бути не більше, ніж темою для дискусії.

Жодна мова в світі не отримала такого широкого поширення, як англійська. Англійська мова є робочою мовою безлічі міжнародних організацій, нею проводяться наукові конференції вчених, ведуться переговори бізнесменів з різних країн, вона є мовою дипломатії, нею друкується маса наукової, художньої та політичної літератури, працює інтернет і т. д. Англійська мова вивчається на численних курсах у більшості країн світу. І чим швидше будуть йти процеси глобалізації, тим все більшої кількості людей на землі буде необхідне знання англійської мови. Можна лише припустити, що якщо тенденція її стрімкого просування на планеті збережеться, то існує ймовірність, що в майбутньому саме англійська мова стане єдиною мовою ООН, оскільки для глобальних процесів, що розгортаються на наших очах, зручніше мати одну мову. Зараз же стала реальністю національно-англійська двомовність.

Звісно загальне поширення англійської мови веде до взаєморозуміння, якого завжди не вистачало людству. Проте дослідники певні, що цей позитивний момент буде існувати до тих пір, поки англійська мова буде другою мовою і не торкнеться національних почуттів людей, змушених відмовитися від своєї рідної мови на користь англійської. В іншому разі такий розвиток подій неминуче викличе посилення почуття самозбереження, і народи будуть прагнути всіма силами зберегти свою мову і культуру.

Отже, процеси глобалізації в цілому та в мовній площині зокрема можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив. Переконаливим доказом останнього стає активізація в різних країнах руху антиглобалістів, які влаштовують гучні демонстрації, звинувачуючи глобалізацію в економічній скруті, безробітті, знеціненні національної культури та ін. Учені всього світу все частіше використовують у науковому обігу такі вирази провідних дослідників-

лінгвістів, як “мови-вбивці”, “мовний імперіалізм”, “мовна гегемонія”, “мовний нігілізм” та ін. З’явився такий напрям у в соціолінгвістиці, як лінгвістична екологія, що досліджує деформації, які виникли в мовному довіклі через різні історичні, соціокультурні, демографічні й інші обставини, а також вказує на можливість та шляхи виправлення цих деформацій.

Учені відзначають, що мови, звісно, “вмирали” завжди, і не лише з останнім їх носієм. Іноді їх просто витісняли сильніші мови з ширшими соціальними функціями, високим суспільним статусом, більш престижні й затребувані в житті, а також впливали безліч інших об’єктивних і суб’єктивних факторів. Процеси, схожі з глобалізацією, розвивалися і в нашій країні, а наслідки їх ще досі відчутні. На теренах колишнього Радянського Союзу це була русифікація, і як вона може вплинути на долі національних мов, навіть досить розвинених, видно з аналізу недавнього радянського минулого. У 1958 р. батькам було дозволено обирати мову навчання для своїх дітей, і більшість вибрала російську, оскільки вона давала кращі перспективи на майбутнє. Як наслідок, кількість національних шкіл, особливо кількість учнів в них, різко скоротилася, чим було підірвано головний важіль етнокультурного розвитку багатьох народів.

Висловлюючись мовою офіційної пропаганди, в ті роки в СРСР виникла нова, не бачена раніше історична спільнота – радянський народ (понад сто націй і народностей), провідну роль у зміцненні єдності якого грала саме російська мова. Злиття в єдиний народ і глобальне поширення російської мови як “рідної” призвели до важкого становища національних мов. Постійно зменшувалася кількість людей, які вважають рідною мову своєї національності, і збільшувалося число тих, які розмовляють російською. Виросли цілі покоління людей, які не знають рідної мови і не знайомі з рідною культурою. Національні мови були зведені до рівня мов сімейно-побутового спілкування, вони стали вважатися непотрібними, неprestижними, ними навіть соромилися говорити – розвинувся мовний нігілізм.

До кінця 80-х рр. ХХ ст. становище стало настільки катастрофічним, що загрожувало мовам зникненням. Тривога за долю мов і культур викликала глибоке занепокоєння передової національної громадськості, породивши за часів “перебудови” рухи за відродження рідних мов і культур. Для підняття статусу рідної мови на початку 90-х рр. республіки одна за одною стали оголошувати їх державними і приймати закони про мови. Це докорінно змінило становище. Національні мови отримали стимул для розвитку і функціонування, стали частіше лунати на вулицях, інтерес до них посилювався, а головне – почало відроджуватися почуття національної самосвідомості, майже втрачене в попередні роки. Разом із тим, після ейфорії “перебудовних” років ентузіазм дещо спав, натрапивши на економічні труднощі, проте республіканська влада намагалась постійно обстоювати позиції в мовній площині: зміцнюється статус титульних мов у системі освіти, засобах масової інформації, культурі та інших сферах [4].

Відомий мовознавець Б. Ажнюк відзначає, що право на мову залишається одним із невідчужуваних людських прав навіть у тому випадку, якщо уявлення про цінність національної мови втратило значення для значної частини або навіть більшості етномовної спільноти. Провідну роль державної мови як фактора національної єдності визнають усі європейські країни [1]. Науковці зазначають, що істотні ознаки самого поняття “державна мова” розкриваються перш за все через особливості правового режиму: законодавче закріплення, сфери обов’язкового використання, права й обов’язки як громадян загалом,

так і держави зокрема. До цього переліку доцільно додати й наявність відповідної організаційних структур (інститутів), здатних забезпечити правовий режим функціонування державної мови та реагувати на порушення встановлених норм. Отже, які б суперечки не точились навколо доцільності законодавчого закріплення державної мови, саме правовий режим функціонування перетворює державну мову на універсальний засіб офіційного спілкування в державі, а також реалізації прав та свобод громадян.

Разом з тим у кожній країні ЄС свій підхід до формування мовної політики. Він сформувався відповідно до власного історичного, політичного, соціального, економічного досвіду, власних культурних традицій та національних особливостей. Є країни, де не приходиться забезпечувати відповідний правовий режим. Так, у конституціях Великобританії, Норвегії, Швеції, Данії, Нідерландів не міститься жодних згадок про статус мов. Переважну більшість населення цих унітарних монархічних держав становлять представники однієї титульної нації і, традиційно та логічно, застосовується мова виключно цієї нації. Так склалося історично, що в цих країнах офіційні мови розвивалися з XV–XVI ст. без впливів і домінування інших мов. Тому й немає потреби ані в мовних інспекторах, ані в державних комісіях з мовних питань.

Є й інші приклади. Як зазначає Т. Марусик, упродовж не одного століття Франція була і залишається піонером, принаймні на нашому континенті, послідовного запровадження твердої мовної політики, спрямованої на захист своєї мови. Так, мовне законодавство Франції налічує понад п'ять століть. Ще в XVI ст. у Франції був виданий перший декрет короля про використання французької мови в судовій практиці. Це був перший юридичний мовний закон. Чинний закон Франції “Про вживання французької мови” (від 04.08.1999 р.) проголошує, що французька мова є основним елементом французької ідентичності і культурного надбання Франції. Будь-які інструкції та офіційні документи повинні укладатися тільки французькою мовою. Використання іноземних слів забороняється, якщо існує французький еквівалент. З 1994 р. цей закон передбачає накладання штрафів на тих, хто не використовує французьку мову у рекламі, публічних оголошеннях і наукових конференціях. При цьому зазначений закон щодо використання французької мови нічого окремо не пише про державних службовців, бо там це – аксіома. Більшість порушень карають штрафом. Наприклад, роздавання учасникам конференції матеріалів іноземною мовою без перекладу французькою карається саме таким штрафом [5].

Особливість французької ситуації останнього пів століття полягає не лише у величезній кількості мовних актів, а і в активній розбудові інституційної сфери. Серед основних державних інституцій захисту французької мови – Вища рада французької мови та Головне управління з питань французької мови і мов Франції при Міністерстві культури. Крім того, в 1984 р. утворено Вищу раду франкомовності, підпорядковану Президентові Франції. Сьогодні на сторожі французької мови продовжує стояти Французька академія, безперервно, упродовж кількох сотень років, опрацьовуючи та унормовуючи словник, чим підтримує “чистоту” мови від іноземного впливу.

Слід зазначити, що Франція належить до тих європейських країн, які підписали Європейську хартію регіональних або міноритарних мов, але не ратифікували її, оскільки положення цього документа суперечать першому абзацу ст. 2 Конституції Франції (“мовою Республіки є французька”). Ратифікація ж може призвести до визнання права використовувати іншу мову, ніж фран-

пузька, не лише у приватному житті, а й у суспільній сфері, до якої Хартія відносить правосуддя, адміністративні та державні органи.

Заслугує на увагу те, що в мовних питаннях французька суспільна думка солідарна з вищим керівництвом держави. Прикладом активної позиції французів можна вважати своєрідний конкурс для “стимулювання” високопосадовців і відомих приватних власників, які публічно ігнорують французьку мову: щороку їм присвоюють титул “Англійський попихач (наймит, піддабузник)”.

Разом з тим формального офіційного статусу не мають, наприклад, чеська мова в Чехії, англійська у Великобританії і в США, німецька у ФРН, грецька в Греції, угорська в Угорщині, італійська в Італії, шведська у Швеції.

У тих випадках, коли титульна мова формально не має офіційного статусу, важливим показником оприявлення її реального статусу є уживання в юридичних актах виразу “іноземна мова”. Характерним прикладом є Чехія – єдина зі слов'янських країн, де національна мова не має офіційного статусу, затвердженого конституцією або законодавством. Відповідно до Закону про набуття і позбавлення громадянства Чеської Республіки, документи, які подає особа для набуття громадянства, видані органами іноземної держави іноземною мовою, мають бути офіційно перекладені чеською мовою (§ 22), а володіння чеською мовою є обов'язковим для набуття громадянства.

Немає положення про офіційну мову в конституції й законодавстві Німеччини, проте, згідно з Законом про набуття громадянства Німеччини, претенденти на громадянство повинні засвідчити достатній рівень володіння німецькою мовою. Починаючи з 2007 р., запроваджено вимогу володіння німецькою мовою як умову отримання візи для одного з членів подружжя, який є вихідцем з-поза меж Європейського Союзу. На практиці німецька мова виконує у ФРН усі функції державної мови в повному обсязі [1].

Однак лише декларування державного статусу мови для її повноцінного та незворотного утвердження й розвитку в усіх сферах суспільного життя недостатньо. Звісно необхідні певні механізми, заходи та прийоми.

Одним із тих важелів є запровадження мовних квот на телебаченні та радіо. Квоти на телебаченні і радіо накладають на мовників зобов'язання транслювати певний контент у визначених обсягах (межах) упродовж визначеного проміжку часу. Такі вимоги встановлюються з метою захисту національного продукту, адже передбачають мінімальні гарантії розповсюдження контенту, який захищається, і таким чином обмежують мовників у розповсюдженні інших матеріалів. Досвід інших країн говорить якраз про ефективність квот як інструменту підтримки національної культури і мови. Квотування телерадіоефіру в тій чи іншій формі застосовують у багатьох країнах: Латвії, Естонії, Нідерландах, Хорватії, Угорщині, Румунії, Ірландії, Албанії, Словенії, Великобританії, Індонезії, Аргентині, Венесуелі, Чилі, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, ПАР тощо. Якщо у відсотках від загалу, квоти для пісень рідною мовою ефективно застосовуються в Польщі (33 %), Франції (40 %), Португалії (25–60 %), Німеччині (25 %) тощо.

Потреба у квотах на радіо – проблема планетарного масштабу – по всьому світу мовники задля більшого прибутку прагнуть транслювати якомога більше “міжнародних хітів”, забуваючи про своїх вітчизняних виконавців, мову своєї країни, зрештою – про національні інтереси [2].

На теренах колишнього Радянського Союзу з цього приводу цікавим для вивчення є досвід Литви. Конституцією Литви статус державної мови надано литовській мові. У цій країні діє низка контрольних органів:

Державна мовна комісія, засновником якої є парламент; Мовна інспекція, що підпорядковується Міністерству культури, та мовні інспектори при органах самоврядування. Основна мета Комісії – утвердження та збереження статусу державної литовської мови. Її функціями є: перегляд законів, пов'язаних з мовною політикою, та надання рекомендацій парламенту чи уряду з цих питань; сприяння використанню литовської мови в інформаційному середовищі. Постійно працюють підкомісії по термінології (затвердження стандартів у різних галузях, термінологічних словників), граматиці, вимові, прізвищах та іменах; є також підкомісія, яка займається виключно мовою підручників. За словами голови Комісії, сьогодні вже менше висувається суворих вимог, більше надаються рекомендації. Хоча після здобуття Литвою незалежності був період, коли Комісії та мовним інспекторам треба було діяти більш жорстко [3].

Важливим джерелом, що відображає погляди експертного середовища не тільки Європейського континенту, а й представників інших частин світу, є Загальна декларація мовних прав – міжнародний документ, прийнятий у 1996 р. на заключному засіданні Всесвітнього конгресу з мовних прав у Барселоні. Він отримав схвалення ЮНЕСКО, багатьох національних ПЕН-клубів і низки недержавних організацій. Оскільки Декларація не схвалена Радою Європи, то вона не є юридичним інструментом, а має насамперед громадсько-політичний характер. Головна її сила – вплив на громадську свідомість. Декларація вказує на те, що тенденція до “універсалізму” та “гомогенізації” призводить до збіднення людства і зменшення культурного розмаїття на нашій планеті. Принципи Всесвітньої декларації мовних прав співзвучні із засадами авторів еколінгвістичних студій в тому, що загарбання, колонізація, окупація та інші вияви політичного, економічного й соціального підпорядкування часто спотворюють уявлення про цінність мови. Завдяки цьому мови деяких народів, що здобули суверенітет, і далі витісняються з ужитку. Через низький соціальний престиж рідної мови перехід дітей на іншу мову може відбуватися за свідомої підтримки батьків. Це ставить на порядок денний питання про залежність мовних прав від стану колективної свідомості у відповідній спільноті. Особливого значення у зв'язку з цим набуває ст. 41.2, що утверджує право мовної спільноти на захист від загрози “гегемонії з боку іноземної культури”.

Характер завдань, які вирішуються засобами мовної політики, дає підстави виділити такі основні джерела, на підставі яких можна робити узагальнення щодо принципових положень, якими керуються європейські держави в мовній політиці: 1) конституції та національні законодавства європейських держав; 2) міжнародні акти, що є правовими інструментами Ради Європи, насамперед Європейська хартія регіональних або міноритарних мов і Рамкова конвенція про захист національних меншин (схвалена Радою Європи й ратифікована Україною в 1997 р.); 3) документи рекомендаційного характеру, що не мають юридично зобов'язальної сили, але віддзеркалюють погляди експертного середовища і справляють вплив на громадську думку (зокрема, Загальна декларація мовних прав (1996 р.), Ословські рекомендації ОБСЄ щодо мовних прав національних меншин (1998 р.) та ін.); 4) рішення Комітету експертів Ради Європи щодо національних звітів про виконання мовної хартії та експертні висновки про мовне законодавство окремих держав, які надаються різними європейськими установами й комісіями, зокрема ОБСЄ, Венеціанською комісією та ін. 5) наукові публікації із проблем мовної політики й мовного планування [1].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У якості висновку можна зауважити, що англійська мова як основна мова глобалізаційних та інтеграційних процесів за останній час набула великої популярності практично в усіх прошарках суспільства багатьох країн світу. Її активно вивчають у школах, інститутах, на численних курсах, нею вільно спілкуються члени уряду, парламентарі, діячі мистецтва й інші представники громадськості. З'явилася можливість вивчати англійську мову на батьківщині його носіїв. Безумовно, це – позитивне явище, оскільки знання мов, не тільки англійської, але й інших теж, розширює кругозір, долучає до світової культури, науки, дозволяє долати почуття власної неповноцінності через неможливість спілкуватися із зарубіжними колегами. Глобалізація впливає на будь-яку мову, в неї проникає все більше і більше іноземних запозичень, які ґрунтовно входять в мову публічного сектору, економіки, науки, техніки, культури, у сферу побутового і навіть сімейного спілкування. Разом з тим це явище бути позитивним то того моменту, доки англійська чи будь-яка мова міжнародного спілкування не почнуть замінювати й витіснити національні мови.

Отже, питання захисту та розвитку державної мови в умовах глобалізації – проблема не суто українська, вона спільна для багатьох країн. Узагальнюючи різні літературні джерела щодо провадження мовної політики в різних країнах світу, можемо виокремити такі її основні складові: дотримання загальноєвропейських засад щодо розвитку мов, постійне вдосконалення національного мовного законодавства, неупереджене функціонування національних інститутів розвитку та захисту державної мови, квотування медіапростору, а також активна участь громадськості та загальний рівень національної свідомості й культури. Напрями вдосконалення цих та інших складників мовної політики можуть стати перспективами для подальших наукових досліджень.

Україну як частину світової спільноти також задучено до глобалізаційних процесів у цілому й мовних зокрема. До того ж наша країна опинилась у ситуації, коли ще свіжі процеси русифікації, з одного боку, і насідають засилля англійської та інших мов міжнародного спілкування – з іншого. Разом з тим, якщо національна мова самодостатня, розвинена і захищена, то всесвітня глобалізація і поширення будь-якої мови не загрожують їй змінами статусних характеристик та витісненням. А глобалізація відіб'ється, головним чином, на збільшенні кількості іноземних запозичень, яких в епоху глобалізації стало значно більше.

Список використаних джерел

1. Ажнюк Б. Мовна політика: європейські критерії і Україна. *Українське мовознавство*. 2019. № 1 (49). С. 9–31. doi: [https://doi.org/10.17721/um/49\(2019\).9-31](https://doi.org/10.17721/um/49(2019).9-31).
2. Беззуб І. Мовні квоти в Україні та країнах Європи URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2995:movni-kvoti-v-ukrajini-ta-krajina-kh-evropi-2&catid=71&Itemid=382.
3. Гришина Н. М., Бігарі М. І. Єдність у розмаїтті: принцип багатомовності та інститути захисту державних (офіційних) мов у країнах Європейського Союзу. *Публічне управління XXI століття: портал можливостей* : зб. тез XX Міжнар. наук. конгресу. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2020. С. 195–199.
4. Кондрашкина Е. Английский и русский языки в контексте глобализации. Тамбов : Грамота, 2016. № 7 (109). С. 39–43.
5. Марусик Т. Мовне законодавство і мовні відносини у Франції: погляд крізь віки-2 URL: https://dt.ua/POLITICS/movne_zakonodavstvo_i_movni_vidnosini_u_frantsiyi_poglyad_kriz_viki-2.html.

Hryshyna N. M.,

PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of Ukrainian Language
Department, KRI NAPA, Kharkov
ORCID 0000-0002-3125-6741;

Bihari M. I.,

Postgraduate Student of Ukrainian Language Department, KRI NAPA, Kharkov
ORCID 0000-0001-8559-5112

THE LINGUISTIC ASPECT OF GLOBALIZATION: PERSPECTIVES AND CONSEQUENCES

Our era is called the era of globalization. This process affects not only the economy; it affects all areas of human life, including language, education, culture, religious preferences, life etc. The analysis proves that English as the main language of globalization and integration processes has recently become very popular in almost all aspects of life in many countries. Of course, this is a positive phenomenon, because knowledge of languages, not only English but also other ones, broadens the horizons, joins the world culture, science, allows to overcome feelings of inferiority due to the inability to communicate with foreign colleagues. Globalization affects any language, it penetrates more and more foreign borrowings, which are thoroughly included in the language of the public sector, economics, science, technology, culture, in the field of domestic and even family communication. At the same time, it is a phenomenon to be positive until English or any language of interethnic communication begins to replace and displace national languages.

Summarizing the various literature sources about language policy in different countries, we can identify the following main components: compliance with European principles of language development, continuous improvement of national language legislation, impartial functioning of national institutions for development and state language protection, media space quotas, and active public participation and the general level of national consciousness and culture. Areas for improving these and other components of language policy can be prospects for further research.

Ukraine as a part of the world community is also involved in globalization processes in general, and language processes in particular. In addition, our country has found itself in a situation where the processes of Russification are still actual on the one hand, and English and other languages of international communication are gaining ground on the other. At the same time, if the national language is self-sufficient, developed and protected, then globalization and the spread of any language do not threaten it with changes in status characteristics and displacement. And globalization will affect mainly the increase in the number of foreign borrowings, which in the era of globalization has become much more.

Keywords: globalization, national language, state language policy, language aspect of globalization, expansion, language of international communication.

References

1. Azhniuk, B. (2019). Movna polityka: yevropeyski kryterii i Ukraina [Language policy: European criteria and Ukraine]. *Ukrainske movoznavstvo*, 1 (49), 9–31. doi: [https://doi.org/10.17721/um/49\(2019\).9-31](https://doi.org/10.17721/um/49(2019).9-31) [in Ukrainian].
2. Bezzub, I. Movni kvoty v Ukraini ta krainakh Yevropy URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2995:movni-kvoti-v-ukrajini-ta-krajinh-evropi-2&catid=71&Itemid=382 [in Ukrainian].
3. Hryshyna, N.M., Bihari, M.I. (2020). Yednist u rozmaitti: pryntsyp bahatomovnosti ta instytuty zakhystu derzhavnykh (ofitsiinykh) mov u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu. *Publichne upravlinnia XXI stolittia: portal mozhlyvostei: zb. tez XX Mizhnar. nauk. Konhresu*, 195–199. Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU “Mahistr” [in Ukrainian].
4. Kondrashkina, E. (2016). Angliyskiy i ruskiyazyki v kontekste globalizatsii, 7 (109), 39–43. Tambov: Gramota [in Russian].
5. Marusyk, T. Movne zakonodavstvo i movni vidnosyny u Frantsii: pohliad kriz viki-2 URL: https://dt.ua/POLITICS/movne_zakonodavstvo_i_movni_vidnosini_u_frantsiyi_poglyad_kriz_viki-2.html [in Ukrainian].

Надійшла до редакції 20.11.2020 р.